

Grenzen aan gastvrijheid?

Duizenden vluchtelingen komen jaarlijks naar Europa. En dit aantal stijgt. Het leidt tot allerlei problemen, zoals overvolle opvanglocaties, tekort aan huisvesting en integratie van statushouders. Ook beïnvloedt het de samenleving als geheel. De meningen hierover verschillen en standpunten zijn gepolariseerd. Wat leert de Bijbel eigenlijk over de omgang met vluchtelingen?

De toestroom van vluchtelingen roept ook bij christenen veel vragen en emoties op. Daarbij gaat het al gauw vooral over het bespreken van ‘het probleem’: de cijfers en uitdagingen die dit geeft. Maar hierdoor wordt ‘het onderwerp’ vaak over het hoofd gezien, namelijk mensen die, om welke reden dan ook, huis en haard hebben verlaten op zoek naar een nieuwe toekomst en een veilige plek om in vrede te kunnen leven. Hoe ver reikt onze – christelijke – gastvrijheid en zijn daar ook grenzen aan?

Onvrede en angst

Een groot deel van het negatieve sentiment rond vluchtelingen is gebaseerd op het gevoel dat ons iets wordt afgepakt: ons geld, onze huizen, normen en waarden, cultuur en mogelijk zelfs ons geloof. Vluchtelingen en migranten worden als een bedreiging ervaren voor onze welvaart en veiligheid. Hierdoor voelen ook veel christenen zich thuis bij de standpunten van de PVV of FvD. Maar zijn we als christenen geroepen om onze welvaart te verdedigen? En waar vechten we dan voor als we ‘onze cultuur’ willen behouden? Het is goed om hierbij in ons eigen hart te kijken: waar ben ik bang voor? Is mijn geld, mijn baan, mijn auto, mijn huis en mijn vrijheid een verdienste van mezelf; heb ik er recht op?

Een groot deel van het negatieve sentiment rond vluchtelingen is gebaseerd op het gevoel dat ons iets wordt afgepakt

Of vraagt Jezus ten diepste van mij om alles los te laten en 'Zijn Koninkrijk te zoeken'? Leef ik van de goedheid en genade van onze God? Ben ik bereid mijn naaste lief te hebben en te delen? Het negatieve sentiment wordt versterkt als vluchtelingen een andere geloofsachtergrond hebben, zoals de islam. En ja: de komst van moslims heeft ons land absoluut veranderd, zeker in bepaalde wijken van grote steden. De islam is inmiddels onderdeel geworden van onze samenleving. Het is goed om daar eerlijk naar te kijken. Ik beseft terdege dat de islam als religie niet zonder gevaar voor onze democratische samenleving is. Dat kan gevoelens van onvrede en zelfs angst oproepen. Toch wil ik mij hier niet door laten leiden als ik mijn naaste – ook de moslim – ontmoet.

Schape zonder herder

Persoonlijk raakt het verhaal in Mattheüs 9:36 mij diep: 'Toen Jezus de menigte zag, was Hij innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat ze vermoeid en verstrooid waren, zoals schape die geen herder hebben.' Jezus ziet de mensen en ziet wie ze werkelijk zijn, Hij ziet hun diepste nood. En dan zie ik vluchtelingenstromen in de wereld, honderden mensen in een Nederlands asielzoekerscentrum en een multiculturele wijk. Een menigte mensen, vaak ook letterlijk vermoeid en verstrooid. Maar dieper dan dat zie ik hen als schape zonder Herder, als mensen die de vrede met God in Jezus Christus niet kennen. Dan bid ik om de ogen van Jezus, dat ik hen werkelijk mag zien, dat mijn hart bewogen raakt voor hen. Ja, diep, innerlijk met ontferming bewogen. Ik heb dat niet van mezelf, ik heb het nodig dat God Zijn liefde uitstort in mijn hart (Rom.5:5).

Een grote oogst

De tekst in Mattheüs 9 heeft een wonderlijk vervolg. Jezus ziet de mensen als schape: kwetsbaar, vermoeid en verstrooid. Maar dan zegt Hij: Ik zie ook een oogst. Vers 37: 'De oogst is wel groot, maar er zijn weinig arbeiders. Bid daarom de Heere van de oogst dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitzendt.' De oogst waar Jezus op doelt, zijn mensen die deel worden van Zijn Koninkrijk en daarmee deel van de grote oogst: mensen die voor eeuwig met God mogen leven. En God schakelt hierbij mensen in; arbeiders die mogen meewerken in deze oogst. Ik wil daarbij overigens een valkuil benoemen, waar ik zelf gemakkelijk in val en ook veel mensen om mij heen, namelijk: we gaan 'de arme, zielige vluchteling helpen'. Daarmee plaats je jezelf boven de ander. Jij de gever – hij de ontvanger. Maar voor God zijn we allemaal gelijkwaardig. Jezus kwam als dienaar van mensen en heeft ons opgeroepen om elkaar te dienen. We mogen omzien naar onze naaste en meewerken in de oogst die we zien onder vluchtelingen. Zo bouwen we mee aan het Koninkrijk van Jezus Christus. En we mogen samen uitzien naar de grote dag waarop werkelijkheid wordt wat we lezen in Openbaring 7:9 'Hierna zag ik en zie, een grote menigte, die niemand tellen kon, uit alle naties, stammen, volken en talen, stond voor de troon en voor het Lam, bekleed met witte gewaden en palmtakken in hun hand.'

Een valkuil waar ik zelf gemakkelijk in val, is: we gaan 'de arme, zielige vluchteling helpen'

Als een ingezetene

Het is veelzeggend dat we in het Oude Testament zoveel zorg zien voor vreemdelingen. God laat daarmee in Zijn hart kijken: Gods hart staat open voor de kwetsbare, de uitgestotene, de buitenstaander. Dit is mooi verwoord in de berijming van Psalm 146:7 't Is de HEER, Die vreemdelingen met een wakend oog beschouwt.'

God ziet en beschermt de vreemdeling, de vluchteling. Aan Zijn volk gaf Hij heldere instructies om deze bescherming ook daadwerkelijk te bieden. In Leviticus 19 lezen we de opdracht om de restanten van de oogst te laten liggen voor de arme én de vreemdeling. Vervolgens klinkt de oproep: 'Wanneer een vreemdeling bij u in uw land verblijft, mag u hem niet uitbuiten. De vreemdeling die bij u verblijft, moet voor u zijn als een ingezetene onder u.' Niet uitbuiten betekent: geen misbruik maken van zijn zwakke positie. Maar daar stopt het niet: 'U moet hem liefhebben als uzelf.' Waarom? 'Want u bent zelf een vreemdeling geweest in het land Egypte. Ik ben de Heere, uw God.' (vs. 33,34) Dit is wat God iedere keer Zijn volk voorhoudt. Deze tekst gaat heel ver: geef de vreemdeling een plaats in je hart en heb hem lief! Het betreft een duidelijke richtlijn voor Gods volk: een open hart en zorg voor kwetsbaren en hen die hun veiligheid zoeken bij (de God van) Israël.

In het Hebreeuws zien we twee verschillende woorden voor 'vreemdeling' (zie kader). De *gerim* mogen er bij Gods volk helemaal bij horen, echter wel onder de voorwaarde dat ze zich stellen onder het gezag van Heere God. Daarnaast zijn er de *nokrim*, de voorbijgangers. Israël wordt opgeroepen om afstand van hen te houden en hun geen vaste plek te geven, omdat ze een gevaar vormen voor de identiteit van Gods volk.

Vreemdeling in het Oude Testament

Ger (meervoud *gerim*) is een vreemdeling die van buiten komt en binnen Israëls grenzen woonde en vaak al was geïntegreerd in de Israëlitische samenleving. Abraham en Mozes waren bijvoorbeeld ook *gerim*. Vaak verlieten *gerim* hun familie, land en stam door oorlog, honger of pest. In Israël moesten *gerim* vriendelijk behandeld worden (zie Jes.14:1; Ez.47:22). Ze mochten niet onderdrukt worden en moesten gastvrij worden ontvangen.

Nokri (meervoud *nokrim*) is de term die werd gebruikt voor een vreemdeling die economisch, cultureel en religieus onafhankelijk was en slechts tijdelijk in Israël verbleef. *Nokrim* hadden hun eigen goden en zouden Israël verleiden tot zonde en afgoderij. Ze werden niet gastvrij ontvangen en er werd zelfs gewaarschuwd voor deze vreemdelingen: mensen moesten op hun hoede zijn voor *nokrim*.

Christenen als vreemdelingen

In het Nieuwe Testament zien we een verschuiving: het Koninkrijk van God wordt een koninkrijk van alle volken. In Christus zijn we één (Ef.2:19): 'Zo bent u dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God.' Tegelijkertijd maakt het volgen van Jezus ons 'vreemdelingen in deze wereld'. Hierdoor is er in het Nieuwe Testament weinig aandacht voor de vreemdeling in de samenleving. Wel klinkt de heldere oproep om gastvrij te zijn voor broeders en zusters in het geloof, zodat zij een veilige plek en rust ontvangen. Een bekende tekst is Mattheüs 25:35, waar Jezus zegt: 'Ik was een vreemdeling en u hebt Mij gastvrij onthaald.' Jezus identificeert Zich hier met de kwetsbare die niet meetelt. Hiervoor zorgen en aandacht hebben is wat God van ons vraagt. Ook in deze vergelijking gaat het in de eerste plaats om 'broeders en zusters', maar in Romeinen 12:13,14 zien we dat 'onze vijanden' in één adem genoemd worden met gastvrijheid: 'Leg u toe op de gastvrijheid. Zegen wie u vervolgen. Zegen hen en vervloek niet.' Dit laat wel zien dat gastvrijheid heel ver gaat en ook te maken heeft met 'je vijand liefhebben.'

Onbegrensde gastvrijheid?

Hoe kunnen we dit toepassen op vluchtelingen en migranten in onze tijd en in ons land? Gastvrijheid voor vreemdelingen is erg belangrijk. Het tekende het volk van God en het is een kenmerk van christenen. Je zou kunnen zeggen: vluchtelingen en arbeidsmigranten zijn *gerim*, ze zoeken hier bescherming en willen onderdeel zijn van onze samenleving. Maar Nederland is geen Israël, een land onder Gods regering (theocratie). Het is dus niet hetzelfde als in het Oude Testament. Nederland vraagt niet om je te plaatsen 'onder het gezag van de Heere God'. Op grond van de Bijbel kun je ook niet stellen dat er verschil is tussen mensen die vluchten voor gevaar en economische vluchtelingen.

Daarom kun je bijbelteksten niet één op één vertalen naar politiek beleid. We leven in een gebroken wereld. Er zijn landsgrenzen gekomen die niet zomaar kunnen worden opgeheven. Het is goed dat mensen in nood asiel kunnen vragen in ons land. Het is echter ook goed dat we als samenleving sterk inzetten op integratie en participatie. Dat hoeft niet vrijblijvend te zijn; de democratische rechtsstaat moet beschermd worden. Tegelijkertijd is het een uitdaging wie we zijn als land en volk: wat is onze identiteit en hoe geven we die vorm in een multi-culturele samenleving?

Als christen zullen we in het denken over vreemdelingen vooral moeten kijken naar het hart van God, Zijn rechtvaardigheid, liefde, goedheid en genade. Jezus zegt dat Hijzelf in de gedaante van een vreemdeling naar ons toe kan komen. Daarom is er geen ruimte voor hardheid in het spreken over vluchtelingen. Daarom kun je Wilders en Baudet niet volgen in hun eenzijdige stellingname over massa-immigratie en islamisering. Laten we in onze afwegingen en ons spreken steeds denken aan de woorden uit Leviticus 19: 'U bent zelf een vreemdeling geweest in het land Egypte.' Dat geeft een ruim hart en mededogen voor hen die bij ons bescherming zoeken.

Als er vluchtelingen bij u in de buurt wonen, bedenk dan dat we in de Tien Geboden onze verantwoordelijkheid hebben tegenover de 'vreemdeling die binnen uw poorten is'. Dit is een opdracht voor ons allemaal. Deel Gods liefde met de vreemdeling, heb hem of haar lief!

'Mijn afwijzing veranderde niets aan hun toewijding'

'Ik ben gevlucht naar Nederland in de hoop op een beter en veiliger bestaan. Regelmatig bezochten christenen mij hier. Als moslim wees ik hun christelijke visie van de hand. Wat had ik met hun God en hun geloof te maken? Maar mijn afwijzing veranderde niets aan hun toewijding. Uiteindelijk smolt mijn weerstand, niet door woorden, maar door hun liefde en volharding. Ik werd nieuwsgierig naar de inhoud van het Evangelie. Nu ben ik een gepassioneerd volgeling van Jezus.' – *Hussain, Koerd uit Irak*

'Ik had contact met een islamitische vrouw. Op een dag was zij erg verdrietig; ze had een miskraam gehad. Hoewel we beiden heel anders in het leven staan, kwam hier een prachtig gesprek uit voort over de waarde van het leven, het leven dat God geeft. Zo kwamen we nader tot elkaar, dwars door deze verdrietige situatie heen.' – *Gave-medewerker*

**Geef de vreemdeling
een plaats in je hart
en heb hem lief**

Jezus zegt dat Hijzelf in de gedaante van een vreemdeling naar ons toe kan komen. Daarom is er geen ruimte voor hardheid in het spreken over vluchtelingen

Vluchtelingen in Harskamp

Nu er steeds meer vluchtelingen in ons land komen, is het de vraag wat kerken kunnen doen om de bijbelse opdracht van gastvrijheid praktisch handen en voeten te geven. De hervormde gemeente in Harskamp ging hiermee aan de slag.

De komst van Afghaanse vluchtelingen in augustus 2021 leidde aanvankelijk tot weerstand in Harskamp. Ondanks de verschillen qua religie en taal besloten enkele leden van de gemeente met deze asielzoekers contact te maken door ze thuis uit te nodigen en in de opvang kinderactiviteiten te organiseren.

Vervolgens arriveerden er in 2022 bijna duizend vluchtelingen uit Oekraïne, onder wie 'derdelanders' die daar werkten of studeerden. Met name de christelijke Nigerianen onder hen zochten hun toevlucht in de kerken en werden hier hartelijk ontvangen.

De gemeente betrok hen bij de kerkdienst door middel van een Engeltalige begroeting, bijbel- of wetslezing, gebed of geloofsbelijdenis. Enkele gemeenteleden begonnen met het vertolken van de dienst. Om het onderlinge contact te stimuleren werd er na afloop van de kerkdiensten samen koffie en thee gedronken.

Vanuit de verschillende kerken in het dorp werden er steeds meer activiteiten voor de vluchtelingen georganiseerd, zoals voetbalavonden, fietslessen en een kledingwinkel. De zendings- en evangelisatiecommissie besloot zelfs elke zaterdag op straat leetuur en bijbels uit te delen. Ook werden jongeren uitgenodigd voor een zomerkamp van Gave, waar vijf vluchtelingen naartoe gegaan zijn. Om de gemeenteleden over de activiteiten te informeren verstuurde de drie protestantse kerken gezamenlijk een wekelijkse nieuwsbrief.

Het merendeel van de gemeente heeft deze kerkelijke gastvrijheid als positief ervaren. Er is hierdoor meer oog gekomen voor de vluchtelingen en bovendien is het onderlinge contact tussen de gemeenteleden erdoor versterkt.

Auteur van deze brochure is Marco Vos, manager veldwerk en belangenbehartiging bij stichting Gave.

Gespreksvragen:

1. Hebt u contact met migranten en/of vluchtelingen?
Wat vindt u mooi of juist moeilijk?
2. Is er vanuit bijbels perspectief verschil tussen 'oorlogs-vluchtelingen' en 'economische vluchtelingen'? Hoe vindt u dat we vanuit politiek oogpunt hiernaar zouden moeten kijken?
3. Wat vindt u van de stelling: 'De tijd van het christendom van de westerse wereld lijkt voorbij, God zal Zich vooral openbaren in andere delen, onder andere in de moslimwereld'?
4. Heeft uw kerkelijke gemeente verandering nodig om mensen uit andere culturen op te nemen en een plek te geven?

Verder lezen en luisteren:

- Ds. H. Veldhuizen, *Christenen ontmoeten moslims. Wat hebben moslims ons te zeggen? Wat hebben wij hun te zeggen?* (Artios-reeks). Heerenveen, 2007 (alleen te bestellen bij de Gereformeerde Bond)
- Lianne van der Zee, *De vreemdeling in ons midden. Bijbelse visie* (uitgave van stichting Gave). Zwolle, 2023 (verschijnt in april)
- Gor Khatchikyan, *Gelukzoeker. Van generaal pardon tot Premier Gezocht*. Hoorbaar, 2015
- Kiza Magendane, *Met Nederland in therapie*. Amsterdam, 2021
- Podcast 'Moderne profeten' (EO/IZB), aflevering 8: Angela Merkel Vrij zijn, 13 december 2021

Uitgave van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk
Bijlage bij *De Waarheidsvriend*, 26 januari 2023

Kleine Fluitersweg 253
7316 MX Apeldoorn
tel. 055-5766660
www.dewaarheidsvriend.nl
www.gereformeerdebond.nl

Stichting Gave

Stichting Gave maakt kerken en christenen bewust van de roeping om vluchtelingen een thuis te bieden. De stichting helpt christenen om vluchtelingen in Jezus' naam te zien en lief te hebben en inspireert, traint en helpt bij de invulling hiervan. Daarnaast initieert, organiseert en ondersteunt Gave diaconaal, missionair en pastoraal werk onder vluchtelingen in Nederland.

Praktisch aan de slag:

- 'Een warm welkom' – brochure met advies voor contact met vluchtelingen.
 - 'Startpakket Kardemom' voor contact maken bij een (nieuwe) opvanglocatie.
- De brochure en het startpakket zijn te bestellen via gave.nl.